DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS,

EXHIBENS

PERICARDII HYDROPEM RARISSIME IN PRAXI OCCURRENTEM.

Quam,

Favente Deo Ter Opt. Max.

Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. JOHANNIS MEYERI,

S. S. Theol. D. Ejuſdemque Facultatis & Hebrææ affiniumque Ling. Orient. in Illuſtri Ducatûs GELRIÆ, & Comitatûs ZUTPHANIÆ, Academia, quæ eſt HARDEROVICI, Profeſſoris Ordinarii,

NEC NON

Conſenſu Ampliſſimi Senatûs Academici, Nobiliſſimæque Facultatis MEDICÆ decretô,

PRO GRADU DOCTORATUS, ſummiſque in MEDICINA honoribus & privilegiis, ritè & legitimè conſequendis,

Eruditorum examini ſubjicit

JOHANNES PETRUS BOMPART, Caſtilionenſis-Gallus.

Ad diem 31. *Octob. horis locoque ſolitis.*

HARDEROVICI.

Apud Viduam & Filios ALB. SAS, Academiæ Ducatûs Gelriæ & Comitatûs Zutphaniæ Typogr. Ord. cIɔ Iɔ CCVII.

PERILLUSTRIBUS. AC. GENEROSIS.

D O M I N I S.

D. D. HENRICO. WILHELMO.
LIBERO. BARONI. ET. NOBILI. DOMINO. DE. WESTERHOLT. BARONI. DE. BARH. ET. LATUM. DOMINO. DE. SCHERPENSEEL. ET. HACFORT. DUCATUS. GELRIÆ. ET. COMITATUS. ZUTPHANIÆ. BANNERHERO. HEREDITARIO. BALIVO. INTRA. ET. EXTRA. URBEM. ZUTPHANIÆ. ETC. ETC.
VIRO. AMPLISSIMO. GRAVISSIMO. PERANTIQUA. ET. PERILLUSTRI. DOMO. ORIUNDO. AMPLISSIMIS. MUNERIBUS. ET. HONORIBUS. CLARO. JUSTITIÆ. PATRONO. ACERRIMO. PATRIÆ. PATRI. CLARISSIMO. OPTIMO. BENEFICENTISSIMO.
PATRONO. FAUTORI. SUMMO. AC. CLEMENTISSIMO. ET. OB. VARIA. PER. SEXENNIUM. IN. ME. COLLATA. BENEFICIA. DUM. SPIRTUS. HOS. REGET. ARTUS. MULTIS. MIHI. NOMINIBUS. COLENDO. VENERANDO.

U T. E T.

PERILLUSTRI. AC. GENEROSO. MAJORI. NATU. FILIO.

D. D. BURCHARDO. GISBERTO.
LIBERO BARONI. ET. NOBILI. DE. WESTERHOLT. BARONI. DE. BARH. ET. LATUM. DOMINO. DE. HACFORT. ETC. ETC.
OPTIMÆ. INDOLIS. ET. SPEI. JUVENI. SPLENDORE. ET. ANTIQUITATE. GENERIS. CLARO. OPTIMIS. STUDIIS. IMBUTO. NUPER. DISCIPULO. INTEGERRIMO. FAUTORI. ET. AMICO. ÆTERNUM. COLENDO. HONORANDO.

HANCCE. DISSERTATIONEM. MEAM. INAUGURALEM.

In debiti Honoris ac Obſervantiæ pignus ea qua decet reverentia offero & Inſcribo.

JOHANNES. PETRUS. BOMPART.

PROOEMIUM.

QVandoquidem, qui in Arte Medica honores ambiunt, cæptæ conſuetudini, & laudatiſſimis Majorum Inſtitutis, ſcriptione aliqua Medica ſatisfacere debeant. Nos eoſdem in Medicina Honores, Privilegia, & Immunitates conſequi cupientes; non ingratum fore Lectori autumavimus; ſi pro Themate inaugurali Medico, rariſſimum illum morbum, hydropem nempe Pericardii pro viribus in medium proferremus & tractaremus. Scimus equidem illius affectus cauſas explicatu quam difficillimas eſſe, imo & non paucos de Republica Medica bene meritos viros in eo deſudaſſe, ut quam accuratiſſime affectum illum ſtupendum ſane, ſcriptis traderent. Verum hanc cum aggredimur opellam, obnixe rogandus es nobis Lector, ne in eo quod a magnis viris hinc inde diſſentiamus, & argumenta pro ſtabiliendis quibuſdam ſententiis ab ipſis prolata liberius excutiamus, aliquam contradicendi libidinem vel litigandi pruriginem nobis tribuas, quin potius ea quæ modeſte hic proponimus æquo examines judicio, erroribuſque à quibus non minus quam ab humana ſorte nos exemptos ingenue confitemur, benevolam des veniam. Faxit interim Deus opt. Max. ut omnia cedant feliciter.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS

EXHIBENS

PERICARDII HYDROPEM RARISSIME IN PRAXI OCCURRENTEM.

§. I.

Miranda ſane omniumque corporis partium facile princeps machina, COR ſanguini ejiciendo & recipiendo opitulans, ſuum firmiſſimum non ſolum accipit præſidium a circumſtantibus coſtarum, ſterni, clavicularum & vertebrarum munimentis, ſed circumdatur quoque involucro membranaceo, Pericardium dicto, quod ſuſpenſum & undiquaque parte liberum tenet hunc muſculum, ne in continuo & reciproco ſyſtoles & diaſtoles motu verſans alicubi prematur, vel vicinis oſſium parietibus allidens, notabile, multiſquè œconomiæ animalis turbis luendum patiatur impedimentum. Connectitur proinde capſula hæc cordis in baſi majoribus arteriarum venarumque in corde vel initium vel finem nanciſcentium truncis, anterius mediaſtino & mediante hoc, oſſi ſterni, poſterius ſpinæ dorſi intervenientibus plurimis fibris, pulmonum lobis

bis lateraliter intercurrente tenera quadam membranula, & inferius in mucrone diaphragmatis ſic dicto Centro nervoſo, ſecus ac in brutis fit, quibus Pericardium inferius omnino liberum & ab ipſo diaphragmate tantiſper ſejunctum contigiſſe autopſia docet; cujus diverſitatis atque phænomeni cauſam efficientem in fœtum ultimis geſtationis menſibus caput deorſum demittentem, quo diaphragma ab incumbentibus abdominis viſceribus propius pericardio admoveatur rejicit Lower. tr. de Corde. Sicuti uſum ejuſdem connexionis l. c. eſſe vult, ut diaphragmatis aſcenſus in exſpiratione propter hominis erectum ingreſſum, viſcerumque abdominis molem ipſi annexam alias difficilior futurus, facilitetur & juvetur.

§. 2. Adeo functionum Cordis integritas à pericardii ſana & legitima conſtitutione dependet; ut vel quævis ejus labes funeſta quoque ſtigmata illi inurat, teſtante hæc mirifica ſymptomatum omnimodam quandoque corpori ruinam minantium ſyndrome, pericardii, inflammationem, accretionemve concomitante. Nunquam tamen videas cor magis premi, frequentiuſque opprimi, quam a pondere aquarum in pericardii cavo præter naturam coacervatarum, id quod hydrope pericardii laborantium triſtia fata aperte loquuntur.

§. 3. Sed ut tanti & tam ſtupendi mali definitionem demus, dicimus quod *Pericardii hydrops ſeroſa quædam illuvies ſit, qua ſerum pituitoſum & viſcidum intra cavitatem pericardii copioſius colligitur & graviſſimorum ſymptomatum cauſa atque fons exiſtit.* Miraberis ſane pericardium ipſum tantæ quidem capax eſſe aquarum quantitatis quantam autorum ob-

ſervationes paſſim teſtantur. In centurione enim hydrope abdominis, pectoris & Pericardii defuncto, præter lienem quadruplo juſta magnitudine auctiorem, inteſtina livida & gangrænam minantia, nec non pulmones parvos exſuccos & flaccidos cum cavitate thoracis aqua fœtida ad libras 4. referta, obſervavit Pericardium ampliatum & diſtentum, 3. libras acris turbidique liquoris complectens, cordiſque internam faciem profunde exeſam in lacinias & villos carneos putreſcentes, Olaus Borrichius, *Act. Med. Hafnienſ. vol.* 1. *obſervat.* 89. Plura ſi deſideras apud Auctores videas, properamus ad ea, quæ ipſimet oculis uſurpavimus. In peregrinatione noſtra per Germaniam vir quidam eruditus & Medicus ſagax, ſecandi puellam 9. vel 10. annos natam nobis copiam fecit, quæ, præter pondus gravativum quo in imo pectoris affligebatur miſerrima, diu variis etiam & graviſſimis ſymptomatibus hydropem thoracis innuentibus vexata, irrito medentis conatu fruſtraque adhibitis ſub legitima medendi methodo præſtantiſſimis remediis, ſupremum tandem obiit diem. Facta thoracis apertione deprehendimus pulmones pericardio & diaphragmati accretos, cavitatem omni ſero vacuam, Pericardium vero in tantam extenſum molem, ut totum fere thoracis cavum repleret. Diſſecta per longitudinem pericardii membrana, effluebat ſatis magna vis aquæ purulentæ. Cor fere totum exeſum erat, atque membranula ſua inveſtiente privum. Ipſius vero Pericardii membrana multis modis erat aucta, adeo ut craſſitiem ſui naturalem vel ſexies ſuperaret.

§. 4. Hac ex obſervatione noſtra ſufficienter col-

lectionem illam aquarum intra pericardium probari quis non videt. Ut igitur ad cognitionem noſtri affectus veniamus, huncque morbum a cæteris pectoris thoracisſque morbis diſtinguere valeamus, reſpiciendum quam diligeutiſſime ad ſymptomata, quibus toto morbi decurſu dignoſcendam ſe præbet ipſa hydrops Pericardii. Si autem ullius affectus, ſane hujus diagnoſis diſtinctu difficillima eſt. Clanculum enim latet, vixque ulla ſui judicia præbens ſucceſſive ſenſimque irruit, & variorum quandoque morborum larvam induens lento gradu ægrum ad mortem trahit, retardatum & lethiferum ictum ſymptomatum acerbitate compenſando. Et adeo nulla pœne deprehendimus ſigna, quibus illum ab hydrope thoracis diſtinguere rite poſſit etiam ſagaciſſimus & exercitatiſſimus Medicus; niſi forſan lipothymias frequentiores, ſpirandi vero difficultatem mitiorem in hydrope Pericardii, quam thoracis quis dixerit, prætereaque ægrum Pericardii hydrope affectum fluctuationes aquarum, de latere in latus ſeſe convertendo, adeo deſtincte, ac quidem alias in hydrope thoracis fieri aſſolet, non ſentire obſervet. Solent tamen plerumque hoc affectu laborantes cachexia corripi pituitoſa, vel ſcorbutica, ſtipata faciei plumbeo colore, pallida, viſcidaque urina, obſtructionibus viſcerum variis, functionum inertia, virium languore: tandem mali labe ulterius ſerpente pulſus valde diminuitur, urina valde pallida, tenuis, pauca, frequentes invadunt lipothymiæ, pondus cor aggravans & conſtringens ſentitur, reſpiratio paulo exiſtit difficilior, febris lenta cum ſiti haud raro ſupervenit & neſcio quæ non alia truculenta mala in miſerum corpus turmatim irruunt.

§. 5.

§. 5. Recte equidem Galenus ſcribit, *fieri non poſſe ut qui id, quod ſecundum naturam ſit, non norit dignoſcere, id quod præter naturam ſit, poſſit.* Sed ut noſtri affectus veras valeamus tradere cauſas, placet in amœniſſimos aliquantiſper Phyſiologiæ campos expatiari, ibidem ſelectos quoſdam floſculos ad humoris pericardii naturam, ortum ſtatumque ejus morboſum explicandum decerpere. Communi autem, non omnium ſententia receptum eſt, intra Pericardii cavitatem naturaliter atque ſemper certam quandam humoris tenuis reperiri quantitatem vid. Bartholinus *Anatom. Reformat. Lib. 2. cap.* V. Lowerus *de Corde. Cap.* 1. *aliique plures.* In hujus vero humoris uſibus & fontibus deſignandis tantæ ſunt rixæ, tantæque varietatis ſententiæ, ut Auctores in ſolo diſſenſu conſentire videantur; ſiccitatem & ſqualorem cordis repentinum prohiberi hoc vult Bartholinus l. c. quatuor ipſi attribuit uſus 1. Cor humectare & refrigerare, motumque faciliorem reddere 2. ad adipis concretionem facere. 3. ut cor innatando minus grave fiat & in nullam partem impingat. 4. Pericardium humectare. Lowerus lib. all. ſtatuit externam cordis ſuperficiem hoc continuo humectari quæ alioquin ex perenni agitatione & calore inareſcere & corrugari, adeoque ad motum inepta reddi poſſet; & huic fere ſubſcribunt neoterici omnes niſi quod Zypæus *Fundament. Medic. Reformat.* & ex illo Blanckardus *Anatom. Reformat.* velint, aquam Pericardii motum Cordis faciliorem reddere ſicuti omnia aquæ innatantia facilius moveantur.

§. 6. Non immorabimur enarrare unde humor iſte Pericardii derivet, quidam anatomici putant vapores ex ſer-

ex fervido cordis foco egredientes, ad latera Pericardii appellentes in aquam condenſari. Alii ut Lowerus, Diemerbroek juxta cordis baſin diverſas glandulas conſtitutas, ex illiſque humorem intra capſulam exſtillare, dicunt. Alii tandem fontem humoris hujus derivant ex vaſis lymphaticis vel Cordis vel Pericardii, vel adjacentium partium. Muraltus vero illum deducit ex glandula Thymi.

§. 6. Dubium quam maxime nobis videtur humorem Pericardii oriri ex vaporibus ex corde elevatis & in pericardio denſatis, quia humor iſte evaporatione igne facta in gelatinoſam ſubſtantiam inſpiſſatur, quod de compoſitis ex vaporibus nemo aſſereret. Craſſiores & etiam denſiores ſunt cordis parietes, quam ut vaporibus tam liberum concedere queant tranſitum, & præterea calor ille cordis, humores in vapores reſolvens imaginarius eſſe & præconceptæ veterum de flammula vitali ſententiæ originem ſuam debet, frigida vero pericardii qualitas vapores rurſus in liquidum condenſans merum eſt figmentum erroneæ & ab omnibus jam exploſæ de qualitatibus & temperamentis partium corporis humani doctrinæ ſuperſtructum: vid. hic quoque Lowerus. Quod vero glandulas baſi cordis adſitas, a quibus nonnulli humorem Pericardii derivant, attinet, optandum eſſet, ut Lowerus eaſdem non tam finxiſſet, quam accuratius deſcripſiſſet. Hactenus enim ab aliquo fide digno hoc factum fuiſſe non memini, niſi quod J. J. Harderus *Examin. Cochleæ Anat. pag.* 68. ſcribat ſe in Cuniculi ſectione glandulas circa baſin Cordis notaſſe, tumidas & quaſi albicantes, baſin cingentes, palpabiles facile unicuique viſibiles; eas tamen in aliis

animalibus, vitulo, cane, vulpe, imo homine fruſtra ſe quæſiviſſe, quamvis in volucribus ibidem loci eaſdem rurſus viderit. Neque nos ipſimet, cordis humani baſin ſæpius luſtrantes aliud præter pinguedinem adipoſis cellulis incarceratam deprehendimus. Et ſi vera eſt jam citata Harderi obſervatio, ea vel ipſo fatente, à proprio cuniculi mechaniſmo dependet, adeoque in humanum corpus non quadrat, vel coincidit cum illis glandulis, quæ conſpiciuntur circa cordis regionem, quæque vel nimis diſſitæ non pertinent ad Pericardium, vel conglobatæ, ſeu muſculoſæ ſunt, quæ ſicuti non ſecernendæ proprie lymphæ, ſed promovendæ illius circulationi inſerviunt, nec vaſorum lymphaticorum ſunt fontes, ſed diverticula, ita ubique in omnibus corporis partibus, ex quibus vaſa lymphatica prodeunt, eædem reperiuntur, ceu latius id deductum videre eſt apud Clariſſ. Nuck *Adenogr. Curioſ. c. 3.*

§ 8. Ut fontem humoris Pericardii ex ipſa membrana clarius derivaret Cl. Pejerus ipſum Pericardium poris pertuſum, per illoſque peculiarem emulgi humorem probare ſatagit l. c. *Crebra ſibi innotuiſſe experientia Pericardii ſuperficiem internam ad inſtar foliorum hyperici vulgaris innumeris foraminibus ſeu poris perviam eſſe, ſed tunc demum conſpicuis, quando ſuppoſito forinſecus digito preſſa minutis aquæ guttulis ſudant.* Quod ſicuti Cl. viro negari nequit, ita ſufficienter probata hinc nondum eſt ſecretio quædam lymphæ, cum humor ille compreſſione violenta exſudans ſit nutritius, qui fibrarum ſtaminibus a vi externa e loco ſuo dimotis ex interſtitiis tandem exprimitur. Præterea nullas validas rationes, quæ poros

ejuſmodi

ejuſmodi membranarum cribrandis & ſecernendis humoribus ſufficientes inferunt. Quam quidem difficultatem alii prævidentes glandulas iſtis poris adjicere non dubitarunt, magis tamen illas conjectura quadam ſupponentes, quam evidenti autopſia demonſtrantes: vid. M. Malpighius *Epiſtol. de ſtructur. glandular. conglobatar.* Atque hic quidem obſervationes ſuas, atque folliculorum horum glanduloſorum deſcriptiones ex morboſo petiit ſubjecto, in Pericardium ſemi digitum craſſum extitit, cauſam & anſam ſuppeditante, ut putamus inflammatione quadam vel alio morbo, quem author non notat. Nobis vero non ſatis firma videtur a morboſo ſtatu ad naturalem & ſanum concluſio; ſiquidem negari vix poteſt ſanguinem quandoque quacunque de cauſa p. n. inſpiſſatum & viſcida pituita plus juſto deturpatum ſubſiſtere tandem debere in vaſis ſanguineis capillaribus reticulatim reptantibus, hincque illa præter modum extendi, indurari, atque etiam alius pœne fieri ſubſtantiæ, ut tandem glanduloſum, quid mentiantur. Ad quod credendum tanto facilius compellimur, quod in hydrope aſcite defuncto, cujus abdomen duas amphoras ſeri continebat, præter alia obſervaverimus (demonſtrante nobis optimo præceptore noſtro DD. Friderico Hoffmanno, Profeſſore Academiæ Fridericianæ Hallenſis ſagaciſſimo & in arte noſtra conſummatiſſimo) totum hepar tali modo metaphoriſatum albidum atque adeo ſuo naturali ſanguineo colore & ſubſtantia privum, ut totus ille majorum capillariumve vaſorum contextus in meras hydatides & glandiformia corpora alba degeneratus videretur, ſicuti ejus portionem conſervatam cui libet oſtendere poteſt cla-

 riſſimus

riſſimus ille vir. Porro narraſſe nobis meminimus, aliquando cum DD. Henrico Ruyſchio in infante deprehendiſſe ſe, ubi auditus ſtructuram mirificam luſtrare animus erat, utriuſque auris capſulam, ſeu Tympani cavitatem p. n. copioſo humore repletam; quod tympani ſeu capſæ vocaremus hydropem; membranam vero tympani ipſam pluribus tuberculis glandularum æmulis dotatam, quas quidem alius putaret veras glandulas eſſe, humorem illum ſubminiſtrantes, cui tamen ſententiæ vix ſubſcribere poſſumus, ſi conſideremus quantis ſuperbiat illa membrana vaſis, a Cel. Fr. Ruyſchio delineatis, quæ facile obſtrui a pituita poſſunt & tali ſub ſchemate poſtea ſe exhibere.

§. 9. Humor Pericardii ut ex adjacentibus partibus v. gr. Thymo defluat in cavitatem Pericardii vaſa deferentia adſint neceſſe eſt; quæ tamen nulla hactenus potuit detegere induſtria. Quæ enim hic nonnulli commemorant vaſa lymphatica in thymo prodeuntia & ad Pericardium tendentia, nullo modo muneri huic deſtinari poſſunt, cum lymphatica ad partes nihil, ſed ex illis lympham revehant ad ſanguinem; ut taceam dubium adhuc eſſe, num vaſa illa lymphatica obſervata Pericardium perforent, & an non cum aliis a corde & Pericardio prodeuntibus ſeſe ſociantia communi ductu adeant ipſum lymphaticorum fere omnium finem, ductum Thoracicum.

§. 10. Sed quamcunque demum humori Pericardii originem aſſignent Auctores fateri tamen neceſſe habent ejus ſecretionem perennem eſſe, quæ conſumptionem antecedaneam præſupponit continuam. Quo pacto enim amabo concipi poſſet continuus illius humoris affluxus abſque eo quod tandem juſto majores

accu-

accumulari debeat copiam cordis functionibus moleſtam, niſi abducatur ſimul per peculiares quaſdam ſenſim vias. Sicuti vero abundantiam illam autopſia refutat, & in homine ſano ultra Cochlear unum vel ℥j. aut ℥ij. humoris hujus non reperiri teſtetur *Blaſius in Comment. ad Veſlin. Syntagm. Anatom. Cap.* 10. Ita facile ductus quoſdam devehentes admittent, qui humorem iſtum in Pericardio ſecundum naturam in vivis reperiri aſſerunt, Atque horum neceſſitatem ex analogia infert quidem, ſed eoſdem inter deſiderata ponit. N. Steno *de muſc. & gland. pag.* 47. Nulli vero vaſorum generi aptius illud minus demandari poſſe judicant vid. Tamori *Nov. Anatom. Cap.* 4. quam lymphaticorum, verum horum origo, etſi litigiis ſatis vexata; probavit tamen B. D. Nuck *Adenograph. curioſ. Cap.* 4. plurimis experimentis illorum, ſi non immediatum ſaltem arctiſſimum cum arteriis commercium, quod omnino impedit, quo minus aliquid ex cavitatibus abſorbere queant.

§. 11. Itaque abſurdum non erit & ab omni veritate alienum ſtatuere, ſecundum naturam in vivis ſaniſque, nullum reperiri humorem in Pericardio, ſed eſſe illum mortis generis vel morborum effectum. Præclare & pro more ſuo hanc ſententiam proponit Celeberrimus DD. Bohnius *Circul. Anatom. Progymn.* 20. *pag. m.* 323.

§. 12. Atque ita ſane eſt, in animalibus vivis ſubito diſſectis nullum humorem deprehendimus in Pericardio. In homine fatemur eadem experiri haud licet. Fuit tamen ſalva pietate felicior Andreas Veſalius, qui *de Human. Corp. fabric. Lib.* 6. *C.* 8. refert, vidiſſe ſe eum, cui cor vivo eximi ſpectaverat, aquam

etiam in involucro continere ; deinde ſe aquæ hujus intuendæ cupidum , Patavii pulſans adhuc cor cum pulmonibus & reliquis viſceribus illico ex his, quos vivos in quatuor partes diſſecant, exemptum in proximam Pharmacopolæ officinam deferri curaſſe ac in involucro aquam nonnullam reperiſſe. Referenda autem hujus Phœnomeni cauſa non ultima mihi videtur in mortis genus ſive enim animal ſub cultro anatomico diutius vexes , ſive hominem criminis reum mortique deſtinatum intuearis , angoris hic paſſionum , & cruciatuum oppido videbis effecta. Tanto atrocius hinc afficitur œconomia animalis , quanto magis paſſiones ſimul exſurgunt diverſæ ſibique è Diametro oppoſitæ. Ibi enim modo ſpirituum , modo humorum exagitatior motus , modo partium ſolidarum tubuli laxantur, mox vero conſtringuntur, hinc ſanguinis turbatur mixtura , vel motus mille modis alteratur : unde humorum colliquationes inſolitas, convulſiones & partium contractiones ſpaſmodicas, pororum & capillarium vaſorum aperturas, fibrarum rupturas , ſeri effuſiones copioſas , & quæ non alia, ut in aliis corporis partibus , ſic in Pericardio oriri debere manifeſtum prorſus eſt.

§. 13. Non infrequenter apud Auctores legimus morborum effectum ipſum humorem pericardii eſſe. In hectica defuncto ℥xx. & plures ſe reperiſſe refert Bonetus in Anat. Pract. In mortuo ex palpitatione cordis xv. cochlearia deprehendit , hincque mali cauſam derivat Tulpius *Obſerv. Medic. lib.* 4. *c.* 19. In eodem affectu ex vehementibus ictibus , ipſam Pericardii aquam ita agitatam , ut ejus fluctuationes ab adſtantibus etiam audiri potuerint, refert Stalpart van

der

der Wiel, *Obſerv. variar. Cent.* 1. *Obſ.* 36. Volunt equidem plerique hanc abundantiam potius cauſam eſſe quam effectum palpitationis, ſed noſtro quidem judicio abſque omni fundamento. Quippe à pondere aquarum opprimente expanſivo cordis motui ex aſſe oppoſito, motum eundem infinitis augeri gradibus, quis unquam credat? Rectius ſane cordis muſculum à quacumque demum cauſa irritatum, vehementius vibrare ſanguinem, indeque ſucceſſive vaſis vim inferri, & ſerum ſic ad egreſſum pr. nat. cogi quis ſtatuerit. vid. *Lower. tract. de corde cap.* 2. *p.* 104. Quæ vero aliæ cauſæ reliquis in morbis cogant ſerum ad ſeceſſum in pericardii cavitatem, latius jam oſtendere non lubet, ne aliena tractando, neceſſariorum explicationem intra anguſtos nimis circumſcribere videar cancellos, imprimis cum hæc non poſſint non manifeſta eſſe illis, qui ad viſciditatis, acredinis, aliuſque nominis vitia, quæ ſanguis, & ex illo manantes reliqui humores patiuntur, accuratius attendunt.

§. 14. At ne longiores ſimus, progrediendum ad noſtri affectus cauſas. Non ex re eſſe duco prolixiori ſerie enarrare ea quæ anſam illi dare potuerunt; ſiquidem nemo facile inficias ibit, perverſum rerum ſex non naturalium uſum, plurimos quoque alios antecedaneos morbos, & innumera alia Maſſam Sanguinis viſcidis ſenſim ſenſimque, & pituitoſis imprægnare poſſe particulis cachecticaque labe inficere. Sanguis vero peſſimo hoc charactere notatus, dum per univerſum corpus diſtribuitur, vitioſæ ſuæ qualitatis notas, modo omnibus partibus, modo certis quibuſdam imprimit viſceribus. Dum enim ad extremos

Arteriarum

Arteriarum Capillarium pervenit ramos, propter partium ſuarum craſſitiem, motuſque inertiam lentius progreditur & vix ac ne vix quidem in venas tranſit, illuc vero ægre progreſſus, cum impetum quem à cordis vibratione ſibi impreſſum hactenus ſervaverat omnino amiſerit, venarum vero elater facta a nimia mole gravante, preſſione deſtruatur, fibrarumque contractio & tonus labefactentur, remoram ſibi ipſi injicit, hæret tandem, atque regredi ad Cor neſcius accumulatur; quo facto inſtante & urgente ſemper à tergo jugiter de novo appulſo ſanguine, ſerum tandem viſcidum à reliquarum partium conſortio ſeſe extricans ſecedit, vel in latifundia fibrarum vel ſic dictas in glandulas, earumque ductus, vel in orificia lymphaticorum, vel vi ſibi quærit tranſitum per arteriarum venarumque tunicas, atque ſic in proximam effunditur cavitatem, omnibus vero partibus atque viſceribus hæc fata familiaria eſſe, ut in hiſce conſtat, ita per experientiam ipſam etiam edocemur, nullam omnino eſſe partem ab hydrope exemptam.

§. 15. Pari ratione cor cum Pericardio ab hoc malo non eſt liberum. Dum enim cor vaſis gaudet coronariis, multiplici atque Dædalæo ductu, elegantiſſime omnium primo exhibito a Celeberr. Fr. Ruyſchio *Epiſtol. Anatom. Problem.* 3. *Tab.* 3. *Fig.* 1. per exteriorem ſuperficiem, internamque muſculoſarum fibrarum ſubſtantiam diramificatis, Pericardio quoque copioſæ conceſſæ ſunt arteriæ & venæ a variis truncis oriundæ, ab eodem D. Ruyſchio delineatæ *Epiſt.* 2. *Tab.* 2. *fig.* 4. Idem hîc vitium, ſanguinis viſciditas ſcil. & pituitoſa inertia dictas tragœdias ludere poteſt, obſtructiones nimirum parere, ſerum-

que

que ad ſeceſſum & eruptionem p. n. diſponere. Neque deſunt viæ, per quas ſerum ita ſeparatum ſecedere poteſt in ipſam Pericardii cavitatem. In ipſo enim arteriarum fine, venarumque origine quidni illud perrumpat oſtiaque extraordinaria ſibi aperiat? Præterea copioſa reperiuntur per cordis ſuperficiem externam diſperſa vaſa lymphatica, quæ ex parte deſcripta & delineata vide apud Cl. Nuck *Adenograph. curioſ. p.* 143. *& fig.* 42. Imo Pericardium ipſum gaudere lymphæ ductibus paſſim legitur apud Auctores. vid. Bartholinus *Anatom. reform. Lib.* 2. *Cap.* 5. *pag.* 350. Quamvis eorum accurata deſcriptio deſideretur, eo quod rariſſime in ſenſus incurrant. In hæc vero vaſa lymphatica dum tranſit ſerum illud viſcidum, ibidem hærendo ulteriorem ad ductum thoracicum ſibi obſtruit progreſſum, inde ſenſim accumulatur & vel mole vel acredine tunicas perrumpit hicque effluit; quod contingere facillime poſſe ſi fluenti lymphæ obex ponatur in ipſis glandulis conglobatis, ad quas alias divertere aſſolet, ſi vel obſtructionibus vel ſchirro, aliove vitio afficiantur, nemo ſane inficiabitur.

§. 16. Traditis hiſce Pericardii hydropis cauſis, ad cætera pergimus explicanda, cum enim ob pravam ſuam atque pituitoſam diatheſin per minimos capillares faciei externæ ramulos circulare tam vegete ſanguis haud poſſit, quin potius illis excludatur, purpura fugata pallidus; atque plumbeus faciei color ſuboritur; pariter ſi per arteriarum emulgentium truncos pervenerit ad renum tubuloſam ſubſtantiam, ibidemque tubulos offenderit ſatis laxos, dimittet partes viſcidas, unde pallida & viſcida urina, ſi vero obſtructiones ſuperent eorum tonum, adeo ut a parti-

bus viſcidis coarctentur viæ; non niſi ſero fluidiori, eique pauco tranſitus in pelvim patebit & excernetur urina lympida & pauca, dum jugi circulatione omnia alluit viſcera; illis quoque ſuæ pravitatis ſtigmata inuret, tum varias gignet obſtructiones plus minuſve pertinaces in pluribus vel paucioribus viſceribus pro ut vitium ipſius ſanguinis & reliquorum humorum erit pertinacius unde non mirum ſi variarum functionum læſio propullulet. Loco quod ſanguis deperditas reſtaurare deberet vires, pravos jam omnibus partibus advehit humores, non refectorio, ſed ponderi illis exiſtentes, & ad cerebrum delatos ſpiritus illic deponit minus mobiles vel etiam paucos, ex quibus virium languor exſurgit. Reſpiratio quoque difficilior redditur, partim quod ſanguis viſcidior ſegnius per pulmones circuletur, adeoque earum expanſionem veſicularum pneumonicarum intrinſecam impediat, partim vero quod pulmones circumcirca cordi appoſiti, illudque ſuavi implexu comprehendentes expendere & mole aquarum quibus Pericardium diſtenditur, comprimantur, ſicque utroque modo ingreſſus aëris liberior præpediatur. Ob eandem cauſam, hanc ſuam ipſius viſciditatem, atque languidum motum, ſanguis, in capillaribus ubique vaſis accumulatur & ſtagnat adeo ut vim faciat vaſorum lateribus, ſpirituum major & tumultuarius excitetur motus, à quibus ſpaſmodicis contractionibus ipſe ſanguis inæqualiter circulatur in interioribus partibus liberius, in extremis vero ſegnius, ſicque quaſi in cataractas actus motus celeritate locorum anguſtias compenſat, unde frigus caloremve alterno ſeſe excipere debere ordine, atque adeo febrem oriri pro circumſtan-

cumſtantiarum varietate, plus minuſve lentam præſupponimus.

§. 17. Mirum itaque non eſt, dum ſanguis dictas ob cauſas ſegnius per Pericardii ſubſtantiam circulatur, humores viſcidos p. n. accumulari, Pericardium adeo incraſſari, & juſtam excedere tenuitatem, ſi quidem id in omnium omnino partium corporis, quas hydrops invadit, membranis obtinet; mirati aliquando fuimus peritonæi & membranæ lienem veſtientis craſſitiem atque tuberculis innumeris inæqualem ſuperficiem in hydrope aſcite defuncto, cujus abdomen duabus aquarum amphoris repletum deprehendebamus. Serum vero in cavitatem Pericardii effuſum, motu tum progreſſivo, quem una cum ſanguine receperat à corde, tum inteſtino, quem aër elaſticus ſingulas ejus partes circumfluens induxerat privatum ſenſim varias ſubire debet alterationes. Immutata enim antecedanea partium figura, ſublato æquipondio balſamicarum, fluidarum, ſalinarum &c. inter ſeſe, deſtructoque per diutinam ſtagnationem omnium inter ſe nexu, ordine & proportione, alium induat neceſſe eſt colorem plus minus ab albedine & lympiditate ad viridem & opacum accedentem, prout putredo major acceſſerit. Putrefactivo hoc motu partes antea flexiles in ſcindentes atque rodentes acuantur cuſpides, ſaliaque etſi pauca prius amplexibus fluidi unanimiter coercita & æqualiter temperata extricantur, ſuique juris facta in membranam cordis exteriorem & interiorem Pericardii impetum faciunt, illaſque exedunt, quæ, cum nil niſi extrema fibrarum carnearum tendinoſa ſint, arrodi vel diſrumpi nequeunt, quin fibrarum extremarum diſſolvatur com-

pages, atque faſciculus, remotoque ſic, quo antea cohærebant vinculo, a ſe invicem ſecedant: leniſque quaſi ſuperveniat exulceratio, luxuriante vero demum affluente ſucco nutritio jamdum corrupto excreſcentiæ fiunt ſylveſtres carnoſæ, tantæque emergunt laciniæ, quantas cor junioris noſtræ ægræ cum Pericardio nobis exhibuit. Eodem prorſus id contingit modo in aliarum partium hydrope; ubi primaria noſtro quidem judicio lethalitatis cauſa eſt, ſeri ſtagnantis nimia acredo partiumque hinc proximarum facta exeſio & gangrænoſa exulceratio; ceu etiam in matronæ nobiliſſimæ ſectione (cui ſectioni præerat Magnificus Fr. Hoffmannus Medic. Profeſſor in Academia Fredericiana Hallenſi expertiſſimus & præceptor noſter ætatem colendus) obſervavimus ex abceſſu uteri copioſam purulentam materiam in cavum abdominis effuſam, quæ acredine ſua omnium fere viſcerum infimi ventris arroſerat ſubſtantiam, imprimis vero inteſtinorum & meſenterii ita dilaniaverat tunicas, ut illæ leni raſione a ſe invicem divelli & ſeparari potuerint.

§. 18. Sufficienter oſtendimus ni fallor varias & genuinas ſtupendæ illius hydropis cauſas; reſtat ut ad Therapiam, ſive curationem tanti mali nos accingamus. Uti in aliarum hydropis ſpecierum cura ob cauſæ pertinacem indolem, & indicationum curativarum ſibi invicem contrariarum concurſum difficillima & tantum non mali eſt ſucceſſus, ita vel hæcce Pericardii hydrops medelam promittit, ſi non impoſſibilem, ſaltem laborioſam. Præterquam enim quod partem afficiat primariam corporis, cujus etiam leve vitium totam facile concutere poteſt œconomiam animalem;

Ex

Ex dictis quoque colligere eſt humorem jam extra vaſa in cavitatem effuſum eſſe, unde illum in circulum reduci, vel aliorſum derivari aut inſenſibiliter eliminari poſſe nulla nobis ſpondent medicamenta. Huc accedit quod adeo ægre & non niſi cum jam extremum attigit gradum dignoſcatur. Noſtra quidem ſententia, ſi ullam admittit opem, fieri hoc debet in initio, cum vaſorum tantum adſunt obſtructiones, ruptis autem lymphaticorum aliorumque vaſorum repagulis effuſoque ſero, omnem ſimul ſanitatis recuperandæ ſpem prorſus dilui quis non videt.

§. 19. Dirigi autem poterit methodus medendi à ſagaci medico, ad haſce præprimis indicationes, ut intemperies ſanguinis viſcida & pituitoſa, ordinarius hujus hydropis prodromus & faber per appropriata alterantia corrigatur, obſtructiones hinc inde in cordis & Pericardii vaſis ortæ tollantur, humorum ſtagnantium vitium emendetur, ſerum vere effuſum evacuetur, rupta conſolidentur vaſa, viſcerumque gangræna ſiſtatur. Quæ ſi præſtari poſſint, morbus cum tota ſymptomatum caterva facile ceſſabit.

§. 20. Non raro in Praxi Medica, uſum purgantium noſtro in affectu non ſolum, ſed & in aliis hydropis ſpeciebus occurrere videas, & quidem ex ſola veræ cauſæ ignorantia, & erroneo quodam præjudicio medentis. Ratum ſane firmumque judicamus, purgantia hæcce, qua talia noxios humores ex maſſa ſanguinea cum euphoria expurgare non poſſe, quin potius ejuſdem mixturam valde turbare, motumque non parum alterare & ſic vires ægri maxime conſumere. Quid quod eadem obſtructiones in vaſis vel ſanguineis vel lymphaticis nullatenus tangant, nedum

 tollant,

tollant, ut taceamus, ſerum jam effuſum & ſtagnans reduci ab hydragogis ſic dictis ad ſanguinem & inde expurgari minime poſſe, cum omnis præcluſus ipſi ſit aditus, omneque viarum commercium penitus turbatum.

§. 21. Proſpiciatur igitur intemperiei ſanguinis viſcidæ nempe & pituitoſæ non purgantibus iſtis, quæ hocce in affectu nullius momenti ſunt, ſed amaris & antiſcorbuticis, utpote quæ lenem ſpirituaſcentiam lymphæ introducunt. Referendæ autem huc ſunt eſſentiæ majoran. Centaur. Min. abſinth. gentian. &c. aut earum extracta cum tartareis & martialibus in pilulas redacta atque matutinis & veſpertinis horis mediocri doſi adhibita. Tinct. item tartari & Bezoardica, quarum guttæ aliquot in infuſo Thee & veronicæ ſumi queunt, quod etiam inſerviat pro potu ordinario, vel ejus loco decoct. Chinæ cum paſſulis bibi poteſt.

§. 22. Satis etiam ad rem facere videntur daphoretica, diuretica, ſalia volatilia omnia, tum urinoſa, tum oleoſa, cinnabarina & tinctura tartari ſicca: ſi malum per longas invaluit moras, Mercurius quoque dulcis hîc magni uſus eſſe poterit, ſi quidem egregia ejus in penetrandis minutiſſimis vaſis obſtructis & educendis hinc viſcidis humoribus virtus jam oppido nota eſt. Extrinſecus ut ſanguinis motus intendatur & humorum ſubtiliſatio eo magis promoveatur, applicari thoraci poſſunt & inungi olea deſtillata quævis. Balſam. Peruvian. crocus, camphora, gummata, maſtich. &c.

§. 23. Ultimo ſi nullum prorſus levamen ſentiat æger ab aſſumptis tot generoſis medicamentis, & morbus lethalem horam minetur, ſternum aperiendum eſt terebra intervallo pollicis à Cartilagine Xyphoide,

quia

quia pericardium ibi annexum ad ſuſpenſionem cordis; ſed & quia vaſa mammaria ibidem in interiore ſterni ſuperficie ad latera decurrunt. Cutis vero cruciformi vel triangulari ſectione incidenda & perioſtium ungue vel inſtrumentis abradendum: Poſtmodum ſuſpenſa manu ſterni trepano perforetur uſque ad membranam interius inveſtientem, limbus oſſis perforati lenticulo appropriato lævigetur, penicillo purgetur à ſcobibus abraſis. Deinde cultro ancipiti mucroniſque rotundi pleura cum Pericardio crucis in formam diſcindatur, ſumma tamen adbibita cautela, ne cor continuis ictibus ſubſultans lædatur. Hiſce omnibus factis immittenda cannula conveniens per quam pro lubitu evacuari poſſit ſerum, cavendo ne ſubito & una vice educatur omne. Reliqua tractant ut moris & artis eſt. Obeſſe huic operationi videntur plura, inter quæ primaria ſint, quod difficillimum ſit pericardium ita caute operire, ne cor ſimul lædatur, liquor quoque ita commode educi non poſſit, cum vulnuſculum pericardio inflictum ſubito collabaſcere debeat, illum vero ac apertum ſervare per cannulam intruſam periculoſum ſit, & vix ſperari poſſit ob continuum cordis appulſum & perpetuam thoracis conſtrictionem & dilatationem, qua ipſum ſternum notabilem ſitus ſui mutationem ſubit; verum enimvero hæc facili negotio tolluntur, ſi conſideres Pericardium à ſero adeo diſtenſum, ut & cor hinc defendatur, & apertum ſervetur vulnuſculum. Siquidem præterea dubia ſalus certa deſperatione potior, ſatiuſque eſt anceps remedium experiri, quam nullum. Antequam vero operatio fiat certiſſime conſtare debet de ſeri ipſius abundantia in Pericardio. Et an viſcera ſint adhuc integra

& ab

& ab omni gangræna remota; hæcce enim niſi evidenter fuerint cognita, temerarium eſſet ſane atque inconſultum ad operationem ipſam accedere.

§. 24. Tandem ſumme notandum volumus quod durante hac eductione aquarum Pericardii, continuandum ſit in uſu leniorum diaphoreticorum & amarorum jam antea commendatorum; Et ipſe æger blande ſemper inter ſtragula ſudare debeat. Circa finem vero, ubi certis ſignis conſtet ſerum jam correctum & eductum eſſe, vulneraria cum leniter adſtringentibus propinari poſſent, ut balſam. Peruvian. terrea quævis, abſorbentia & leniter adſtringentia. Corall. rubr. terra ſigillata, bol. armen., quo tubuli vaſorum vel laxati, vel diſrupti conſtringantur modice & conſolidentur facile, Quod ad diætam attinet Medicus, illam ægri conditioni, & circumſtantiis accommodabit. multa quidem eſſent adhuc dicenda & commendanda, ſed plura in præſentia ſcribere non lubet, equidem ſufficit nobis quædam quaſi delibaſſe & viam indicaſſe: nam ut Poetæ verbis utar

In magnis voluiſſe ſat eſt.

COROLLARIA,

I.

Experimentis & rationibus, Medicos, ad bene ſperandum & nunquam in quolibet vel lethali morbo deſperandum, ſed novas ſemper vias ad bene feliciterque medendum inveſtigandas eſſe, monemus.

II. *Medico pluris conducere ad feliciter medendum morbi occaſionem inquirere, quam recurrere ad cauſas primo primas, de quibus ad nauſeam non pauci Autores non minus futiliter, quam inepte ſcripſerunt.*

III. *Aneuriſmata interna non penitus eſſe incurabilia Baglivo noſtro teſte, qui in ægroto aneuriſmatis latera temporibus procedentibus oſſea ac fere cartilaginea evaſiſſe, refert.*

IV. *Quartanam & febres chronicas contumaces, obſtructiones in viſceribus gignendo, ad Cachexiam & hydropem tendere, non pauci graviſſimi medici aſſerunt.*

F I N I S.